

Evangelická teologická fakulta UK

Posudek vedoucí na bakalářskou práci **Petry Procházkové**

Transexualita – mezilidské vztahy se zaměřením na vztahy partnerské

leden 2009

Autorka si zvolila téma zajímavé a důležité jak s ohledem na oblast sociální tak i širší společenskou. Cíl formulovala poněkud vágně jako snahu „poukázat na vztahy“ s rodinou, přáteli, spolužáky či kolegy a s partnery a s tím spojené problémy. Pro tento cíl rozčlenila práci do dvou částí: první, ve které se věnuje transsexualitě obecně – její diagnostice, konkrétnímu postupu při chirurgické změně pohlaví, velmi stručně také některým právním a duchovním aspektům, a do druhé části, ve které předkládá záznam rozhovorů se dvěma osobami řešícími problém s transsexualitou.

Čerpala z devíti titulů dostupných v českém jazyce a z osmi článků, psaných odborníky pro odborné i laické časopisy. Kapitulu o sociologických aspektech transsexuality zpracovala autorka z jediného titulu, přestože genderová problematika je dostupná i jinde, což je škoda.

Co se týče grafické stránky, práce je přehledná, členění do kapitol je logické a slibuje příléhavé pokrytí tématu. Jazyk je po stylistické stránce kostrbatý, obsahuje gramatické chyby a chyby v přepisu rozhovorů. Citace jsou prováděny v souladu s požadovanou normou, pouze na str. 28 je citována Fiková, odkaz však vede na Fafejtu (pozn. 62), a v pozn. 34 je uvedeno „Meada“ namísto Mead, přičemž chybu v tomto jméně nacházíme i v textu – George Mead byl druhým jménem Herbert, nikoli Hubert (str. 16). Anotaci psanou v anglickém jazyce by bylo vhodné redigovat.

Po obsahové stránce první části textu mám asi největší výhradu k 8. kapitole *Duchovní teologická oblast*, která je zpracována velmi chudě. Nacházíme zde pouze postoje k chirurgické změně pohlaví, prezentované představiteli dvou křesťanských církví. Nejsou zde uvedeny teologické aspekty transsexuality, není tu zmínka o duchovní sféře člověka řešícího problém s transsexualitou atd.

Podobně transgeneračnímu vzniku transsexuality je věnováno velmi málo prostoru, na to o jak zajímavou a významnou koncepci se jedná, přičemž přehnaná stručnost ve vysvětlení jazykových modů v rodině přináší až zavádějící význam (str. 15).

Dílčí výhrady či otázky vyvolávají některé nesrovnalosti a formulace, např. v kapitole 9 autorka pochybným způsobem zachází s odhady výskytu transsexuality, které označuje za fakta (str. 26) a dochází k nejasným soudům. (Ve stejné kapitole se autorka patrně zmýlila, když incidenci transsexuality 0,1 na 100 000 obyvatel přepočítala jako 1000 osob na 10 milionů.) Na str. 33 zaměňuje sociologický pojem instituce s – v daných souvislostech přílehavějším – pojmem organizace. V kap. 2.2 je při citování z literatury zaměňována transsexualita za transvestitismus, když jsou jako příklad uvedeny amazonky a Johanka z Arku, které se oblékaly do mužských šatů. Tuto záměnu autorka nijak nereflektuje a nevysvětluje. Ani ji nepropojuje s jiným termínem, se kterým na jinde v textu seznamuje a který by byl pro tyto příklady vhodnější než termíny psychopatologické, totiž transgender...

V druhé, praktické části práce se autorka zaměřuje na popis mezilidských vztahů dvou transsexuálních osob, které autorka osobně zná. Velkou slabinu shledávám právě v tom, že

autorka zůstává u jednoduchého popisu, nepouští se do analýzy zjištěných informací a např. nezachycuje vývoj těchto vztahů. (Např. u první respondentky vztah s rodiči – jak došlo k tomu, že v současné době je právě takový?)

Podobně v oblasti přátelských vztahů autorka nijak blíže nezkoumá postoje přátel k respondentce, přestože si to stanovila jako cíl. Vyhýbá se hlubšímu rozpracování problematiky sdělování skutečnosti přátelům a v interpretaci výsledků rozhovoru chybí širší analýza sdělování skutečnosti v partnerském vztahu, což je však také jeden z cílů, který si autorka kladla.

U druhé respondentky chybí analýza problémů v přátelských vztazích, což byl autorčin hlavní cíl, když nijak nekomentuje, že respondentku její známí napadli a zbilí. Co se týče vztahů ve škole, je škoda, že autorka nerozpracovává anamnézu respondentčiny transsexuality – skutečně se objevila až v 31 letech a do té doby se nevyskytovaly žádné příznaky?

Při zhodnocení metodologické stránky provedených rozhovorů lze říci, že je nadsazené toto šetření nazývat výzkumem (str. 49), zvláště když výzkumné možnosti zdaleka nebyly vyčerpány. Co se týče vzorku, je otázkou, zda by pro cíle, které si autorka stanovila, nebyli vhodným zdrojem informací ještě další respondenti, zajištění např. přes webové stránky, kde se transsexuální lidé setkávají. A zda by pro důkladnější prozkoumání vztahů nebylo vhodné vzorek rozšířit o hledisko „protistran“, tj. zahrnout do něj zástupce z rodiny, z přátel, partnerů.

Celkově oceňuji výběr tématu, kterému se autorka věnuje s evidentním osobním zájmem. Práce však s uvedenými obsahovými výhradami jen neúplně dosahuje stanoveného cíle. Proto ji **doporučuji** k obhajobě s hodnocením **dostatečně** za podmínky, že autorka u obhajoby důkladně zodpoví následující otázky.

Otázky k obhajobě:

- Na základě čeho předpokládáte, že „mladí lidé budou tolerantnější a ochotnější vstoupit do vztahu“ s transsexuálem? Oproti komu tolerantnější? (Tento váš předpoklad bohužel není v práci rozpracován.)
- Z jakého důvodu jste se spokojila s pouhými dvěma respondenty?
- Jak se díváte na problematiku sdělování skutečnosti o transsexualitě v přátelských a partnerských vztazích? Jak s tímto vaším pohledem souvisí zkušenosti respondentů a jak obecnější hledisko kvality důvěrných vztahů?
- Z jakého důvodu podle vás Fifková uvádí jako historický příklad transsexuality amazonky a Johanku z Arku, které bychom – pokud bychom je chtěli patologizovat – označili za transvestity, nikoli transsexuály?

Mgr. Anna Klimešová